

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μια νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει»

[COM(2011) 303 τελικό]

(2012/C 43/20)

Εισηγήτρια: **η κα BUTAUD-STUBBS**

Στις 19 Ιουλίου 2011 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών- Μια νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει

COM(2011) 303 τελικό.

Το τμήμα «Εξωτερικές Σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Νοεμβρίου 2011.

Κατά την 476η σύνοδο ολομέλειας, της 7ης και 8ης Δεκεμβρίου 2011 (συνεδρίαση της 7ης Δεκεμβρίου 2011), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 119 ψήφους υπέρ και 3 ψήφους κατά.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την κοινή ανακοίνωση της ΕΥΕΔ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς αποτελεί έγκαιρη και επείγουσα προσαρμογή της πολιτικής της ΕΕ. Συμφωνεί απόλυτα με το στόχο της ανακοίνωσης να αναπτύξει μια νέα προσέγγιση στην πολιτική γειτονίας της ΕΕ για να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ ΕΕ και χωρών εταίρων.

1.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η ανακοίνωση πρέπει να αποτελέσει μόνο το σημείο εκκίνησης για μια μελλοντική συνεργασία και καλεί τα Όργανα της ΕΕ να αναπτύξουν μια πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική, η οποία θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο των δημοσιονομικών προοπτικών για το 2014-2020, στην οποία θα ενσωματωθούν οι προτεραιότητες, ο σχετικός προϋπολογισμός για ενισχυμένες εταιρικές σχέσεις και τα διάφορα σκέλη της ευρωπαϊκής πολιτικής.

1.3 Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η ΕΕ θα μπορέσει να αντιδράσει με τον κατάλληλο τρόπο, δηλαδή με σταθερότητα και με ενιαία φωνή, στα πρόσφατα γεγονότα σε ορισμένες γειτονικές χώρες στις οποίες δεν έχει ακόμα εγκαθιδρυθεί γνήσια και βιώσιμη δημοκρατία, ακολουθώντας την προσέγγιση που περιγράφεται στην ανακοίνωση σχετικά με τις χώρες της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης⁽¹⁾.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις αρχές της διαφοροποίησης και της αιρεσιμότητας, καθώς και με την ανάγκη για μεγαλύτερη ευελιξία στις σχέσεις με τις χώρες εταίρους. Εντούτοις, καλεί ταυτόχρονα την ΕΕ να εξασφαλίσει ότι η εφαρμογή της αρχής λιγότερο για λιγότερα δεν θα παραβλέψει τη δυνατότητα μιας χώρας εταίρου να δρομολογήσει τη διαδικασία μεταρρυθμίσεων της ανάλογα με τον ρυθμό και την ικανότητα απορρόφησής της.

1.5 Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι η ανακοίνωση δίνει εκ νέου έμφαση στον ουσιαστικό ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών στην ενίσχυση των δημοκρατικών διαδικασιών,

καθώς και ότι η υποστήριξη ευρέως φάσματος οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταιριών) αποτελεί προτεραιότητα.

1.6 Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι το περιβάλλον μιας χώρας για τις δραστηριότητες της κοινωνίας των πολιτών, την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, καθώς και τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα και τη θρησκευτική ελευθερία αποτελεί βασικό κριτήριο για την αξιολόγηση της διακυβέρνησης μιας χώρας.

1.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ευρωπαϊκή υποστήριξη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κληροδοτήματος για τη δημοκρατία (EED) πρέπει να καλύπτει και να απαντά σε αιφνίδιες ανάγκες ενός ευρύτερου φάσματος οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των μη καταγεγραμμένων ομάδων της αντιπολίτευσης. Το ευρωπαϊκό κληροδοτήμα για τη δημοκρατία πρέπει να συμπληρώνει υπάρχοντα μέσα όπως το ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου (EIDHR) και ο μηχανισμός σταθερότητας (IfS).

1.8 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη και καλύτερα στοχευμένη στήριξη στους εργοδότες, στις συνδικαλιστικές οργανώσεις και σε άλλες κοινωνικοεπαγγελματικές κατηγορίες, καθώς αποτελούν σημαντικούς παράγοντες της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής και εν δυνάμει εγγυητές της σταθερότητας. Πράγματι, ορισμένες από αυτές διαδραμάτισαν κρίσιμο ρόλο στην κινητοποίηση για τον εκδημοκρατισμό. Επικροτεί το γεγονός ότι το ευρωπαϊκό κληροδοτήμα για τη δημοκρατία προβλέπει την υποστήριξη αυτών των φορέων, ελπίζει όμως ότι για την επίτευξη αυτού του σκοπού θα χρησιμοποιηθεί και ο μηχανισμός χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών.

1.9 Η ΕΟΚΕ ζητά να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των έργων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Η πολυπλοκότητα των διαδικασιών χρηματοδότησης από την ΕΕ έχει ως αποτέλεσμα πολλοί μη κρατικοί φορείς να μένουν εκτός νυμφώνος. Ως εκ τούτου, ένας

⁽¹⁾ Ανακοίνωση «Εταιρική σχέση με τις χώρες της Νότιας Μεσογείου για τη δημοκρατία και την κοινή ευημερία», COM(2011) 200 τελικό

από τους στόχους της πρωτοβουλίας θα πρέπει να είναι να βοηθήσει στη χρηματοδότηση των οργανώσεων, για παράδειγμα μέσω της κατάρτισης του προσωπικού των αντιπροσωπειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη των ικανοτήτων.

1.10 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζητά από την ΕΕ να θεσπίσει προληπτικά μέτρα και βασικές αρχές καλής διακυβέρνησης για τις κυβερνήσεις των χωρών εταίρων που θα ήθελαν να επωφεληθούν από την τρίτη πτυχή της διευκόλυνσης για την υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών, η οποία τους παρέχει τη δυνατότητα να καταρτίζουν προγράμματα για την ενίσχυση των ικανοτήτων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και της συμμετοχής τους στις εθνικές πολιτικές και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

1.11 Όσον αφορά τις εμπορικές σχέσεις, απώτερος στόχος της συμφωνίας για τη δημιουργία σφαιρικής και ευρείας συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA) είναι η επίτευξη υψηλού βαθμού οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ της ΕΕ και των χωρών εταίρων. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να εξετάσει το ενδεχόμενο να υπάρχουν διαφοροποιημένες δέσμες κεκτημένου DCFTA, οι οποίες θα αντικατόπτριζαν τα διαφορετικά επίπεδα ενδιαφέροντος όσον αφορά την ευρωπαϊκή οικονομική ολοκλήρωση, καθώς και τις διαφορετικές ατζέντες των χωρών εταίρων. Κατά τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης και υλοποίησης της σφαιρικής και ευρείας συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών και άλλων συμβάσεων θα πρέπει, ως απαραίτητη προϋπόθεση, να προβλεφθεί υποχρεωτικώς η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και να δημιουργηθεί μηχανισμός μόνιμου διαλόγου με αυτήν. Είναι επίσης σκόπιμο να ζητείται η γνώμη της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο των αξιολογήσεων των επιπτώσεων στην αειφορία.

1.12 Η προαγωγή της ελευθερίας της έκφρασης, της θρησκευτικής ελευθερίας και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης, της ανεμπόδιστης πρόσβασης στο Διαδίκτυο και στα κοινωνικά δίκτυα έχει επίσης κρίσιμη σημασία καθώς συμβάλει στην αυξημένη διαφάνεια και προάγει τη διαδικασία εκδημοκρατισμού. Ως εκ τούτου, απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και στοχευμένες δράσεις.

1.13 Αν και η επιτυχία της ήταν σχετική, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμευση της ΕΕ για την πρόληψη των συγκρούσεων στην άμεση γειτονία της και καλεί την ΕΕ να αναπτύξει ολοκληρωμένες στρατηγικές σε αυτόν τον τομέα.

1.14 Η ΕΟΚΕ ζητά να διευκολυνθεί η κινητικότητα των νέων των γειτονικών χωρών - ιδίως των νέων, των φοιτητών, των καλλιτεχνών, των ερευνητών, των επιστημόνων και των επιχειρηματιών - για να ενισχυθούν οι διαπροσωπικές επαφές προς όφελος τόσο των χωρών εταίρων όσο και της ΕΕ.

1.15 Η ΕΟΚΕ, η οποία εκπροσωπεί την κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι έτοιμη να διαδραματίσει ενεργό ρόλο και να μοιραστεί την εμπειρογνωμοσύνη της προκειμένου να δημιουργήσει ένα ακόμα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο συνεργασίας με τις κοινωνίες των χωρών εταίρων⁽²⁾, ιδίως:

— βοηθώντας στη χαρτογράφηση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και τεκμηριώνοντας την κατάσταση

των δραστηριοτήτων της κοινωνίας των πολιτών στην περιοχή, μέσω ενός ανοικτού και χωρίς αποκλεισμούς διαλόγου με ευρύ φάσμα παραγόντων·

- διαθέτοντας την εμπειρία της, περιλαμβανομένης αυτής που αποκομίστηκε μέσω της συνεργασίας με τους ανατολικούς γείτονες της ΕΕ, στον καθορισμό συγκεκριμένων κριτηρίων και διαδικασιών για τη δημιουργία πραγματικά αντιπροσωπευτικών οργάνων διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών κατά τη χάραξη πολιτικής στις χώρες εταίρους·
- υποστηρίζοντας ανεξάρτητες και αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, και ιδίως όσες διαδραμάτισαν ενεργό ρόλο αντιτιθέμενες στα μη δημοκρατικά καθεστώτα, βοηθώντας τις να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και ανταλλάσσοντας τις εμπειρίες της σε ευρύ φάσμα τομέων, όπως στον τομέα του κοινωνικού διαλόγου (ακόμα και σε τομεακό επίπεδο) και σε αυτόν των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων·
- ανταλλάσσοντας βέλτιστες πρακτικές σε τομείς όπως αυτοί του κοινωνικού διαλόγου, της ισότητας των φύλων, της επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων·
- συμμετέχοντας στη διαμόρφωση και παρακολουθώντας την υλοποίηση των μέσων, των σχεδίων δράσης και των προγραμμάτων της Επιτροπής για την ενίσχυση των κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων·

— συμμετέχοντας ενεργά στον καθορισμό των επιχειρησιακών όρων του μηχανισμού χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών και του ευρωπαϊκού κληροδοτήματος για τη δημοκρατία.

2. Μαθαίνοντας από το παρελθόν

2.1 Κριτική ανάλυση προηγούμενων δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1.1 Η πλήρης έλλειψη, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, ενός δημοκρατικού περιβάλλοντος υποχρέωσε την ΕΕ να προσαρμοστεί, διατυπώνοντας πραγματιστικές πολιτικές και δεχόμενη ως συνομιλητές άτομα που δεν εκπροσωπούσαν δημοκρατικά τους λαούς της.

2.1.2 Καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας της Βαρκελώνης για παράδειγμα, η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ της ΕΕ, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των συνδικάτων και των οργανώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα που δεν είχαν εγκριθεί από τις κυβερνήσεις ήταν ανεπαρκείς και έτσι χάθηκε μια ευκαιρία να ασκηθεί επιρροή στις πολιτικές και τις κοινωνικές εξελίξεις.

2.1.3 Η εμπειρία, ιδίως στην περιφέρεια «Euromed», κατέδειξε ότι υπάρχει η τάση ανεπαρκούς χρησιμοποίησης της διαθέσιμης χρηματοδότησης για την κοινωνία των πολιτών, λόγω της αδυναμίας αυτών των οργανώσεων στις μη δημοκρατικές χώρες.

2.1.4 Ορισμένες ορθές πρακτικές συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών (όπως για παράδειγμα η δημιουργία θεματικών πλατφορμών, ομάδων εργασίας και ειδικών ομάδων) που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης θα μπορούσαν να προσαρμοστούν και να χρησιμοποιηθούν στις χώρες της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης.

⁽²⁾ Βλ. ειδικές συστάσεις της ΕΟΚΕ στις ακόλουθες πρόσφατες γνωμοδοτήσεις: Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στην ανατολική εταιρική σχέση, ΕΕ C 248, 25.08.2011, σ. 37-42, Προώθηση αντιπροσωπευτικών κοινωνιών των πολιτών στην ευρωμεσογειακή περιοχή, C 376 της 22/12/2011, σσ. 32-37, καθώς και Η νέα εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της ΕΕ και ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην ΕΕ).

3. Κύρια στοιχεία μιας νέας προσέγγισης

3.1 Εφαρμογή των αρχών της διαφοροποίησης και της αιρεσιμότητας.

3.1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την έμφαση που δίνει η ανακοίνωση σε αυτές τις δύο αρχές και μεριμνά για την εφαρμογή τους στις εργασίες της, π.χ. στα κριτήριά που θέτει για τη συμμετοχή στην Ευρωμεσογειακή Σύνοδο Κορυφής των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και Παρεμφερών Οργανισμών, καθώς και για την οργάνωση των αποστολών της στο εξωτερικό.

3.1.2 Η ΕΕ πρέπει να λάβει υπόψη στην προσέγγισή της περισσότερο για περισσότερα την ιστορία της κάθε περιφέρειας και χώρας, τα επίπεδα ανάπτυξής τους, τα διαφορετικά στάδια σχέσεων τους με την ΕΕ, καθώς και τις ιδιαίτερες ανάγκες και προβλήματά τους. Αυτή η προσέγγιση θα συμβάλει επίσης στην αποτελεσματικότερη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων της ΕΕ, η οποία είναι βασική υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των Ευρωπαίων φορολογούμενων.

3.1.3 Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι η αρχή λιγότερο για λιγότερα δεν εφαρμόζεται με τρόπο που να βλάπτει το δυναμικό ανάπτυξης μιας χώρας εταιρο στην οποία καταγράφεται μικρότερη πρόοδος.

3.2 Οικοδόμηση «βαθιάς» και βιώσιμης δημοκρατίας

3.2.1 Η ΕΕ έχει τονίσει σωστά την ανάγκη ενθάρρυνσης της «βαθιάς» δημοκρατίας, ενισχύοντας την κοινωνία των πολιτών, αυξάνοντας τη σημασία του ρόλου της στη διαδικασία εκδημοκρατισμού και ενσωματώνοντας στην περιφέρεια της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας πρότυπα χρηστής διακυβέρνησης.

3.2.2 Επικροτεί την εισαγωγή νέων ειδικών μέσων για την ενδράωση του δημοκρατικού κεκτημένου. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να συμβάλει στον προσδιορισμό των επιχειρησιακών όρων, ιδίως όσον αφορά το ευρωπαϊκό κληροδότημα για τη δημοκρατία και τον μηχανισμό χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών. Αυτά τα μέσα πρέπει να είναι ευέλικτα, να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και να περιέχουν στοχευμένα μέτρα για να υποστηρίξουν τις δημοκρατικές διαδικασίες στις γειτονικές χώρες της ΕΕ, μεταξύ άλλων προωθώντας τη δημιουργία δημοκρατικών κομμάτων και ελεύθερων μέσων μαζικής ενημέρωσης και ενισχύοντας τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες.

3.2.3 Αν και το ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου (EIDHR), ο μηχανισμός σταθερότητας (IfS), το ευρωπαϊκό κληροδότημα για τη δημοκρατία και ο μηχανισμός χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών διαφέρουν στις οικονομικές, λειτουργικές και διαχειριστικές λεπτομέρειες τους, πρέπει να εξασφαλιστούν και να ενισχυθούν οι συνέργειες και η συνοχή τους.

3.2.4 Για να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση των οργανισμών και η δυνατότητά τους να κάνουν χρήση αυτών των χρηματοπιστωτικών μέσων, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει απλά και φιλικά προς τον χρήστη επεξηγηματικά έγγραφα.

3.2.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο σεβασμός των θρησκευτικών και ατομικών ελευθεριών είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα το οποίο πρέπει να προστατευθεί σε μια περιοχή που χαρακτηρίζεται

από θρησκευτική και πολιτική ποικιλομορφία. Καλεί τις χώρες που δεν έχουν ακόμα επικυρώσει τις υπάρχουσες παγκόσμιες και περιφερειακές συμβάσεις και συμφωνίες για τις πολιτικές, ατομικές και πολιτιστικές ελευθερίες, καθώς και για τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα και οι οποίες βασίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου να το πράξουν χωρίς καθυστέρηση.

3.2.6 Τα μέσα ενημέρωσης στην περιφέρεια της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αναμετάδοση και την προβολή των αποτελεσμάτων των μετασχηματισμών που λαμβάνουν χώρα. Η υποστήριξη της ΕΕ πρέπει να εστιαστεί σε πρωτοβουλίες για τη βελτίωση του επαγγελματισμού και της ανεξαρτησίας των υφιστάμενων μέσων ενημέρωσης και να ενθαρρύνει ένα περιβάλλον στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί η ποικιλομορφία και η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης.

3.3 Ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ στην επίλυση συγκρούσεων

3.3.1 Η συνέχιση των παραιτηνόμενων συγκρούσεων στις νότιες και ανατολικές γειτονικές χώρες της ΕΕ αποτελεί σημαντική πρόκληση τόσο για την ΕΕ όσο και για τις ίδιες τις χώρες εταίρους. Η ΕΕ έχει παραδεχθεί ότι οι δράσεις της μέχρι στιγμής είχαν περιορισμένη αποτελεσματικότητα. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η ΕΕ διαθέτει νέα εντολή για την οικοδόμηση της ειρήνης και νέα δομή για να την υποστηρίξει, πράγμα που της επιτρέπει να αναπτύξει νέα προσέγγιση στο εν λόγω ζήτημα.

3.3.2 Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να αναπτύξει ολοκληρωμένες στρατηγικές για την πρόληψη των συγκρούσεων και την οικοδόμηση της ειρήνης, ιδίως στην άμεση γειτονία της· την καλεί επίσης να επικεντρωθεί στην εξασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής μεταξύ των ποικίλων ευρωπαϊκών προγραμμάτων και πολιτικών στον τομέα.

3.3.3 Η ΕΟΚΕ ζητά όλα τα έργα για την οικοδόμηση της ειρήνης να προωθούν και να συμπεριλαμβάνουν δημοκρατικές αρχές· ζητά επίσης όλα τα συστήματα παρακολούθησης στα οποία συμμετέχουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, να αξιολογήσουν την πρόοδο στις μεταρρυθμίσεις. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία σε όσες ομάδες ασκούν μεν σημαντική επιρροή στην οικοδόμηση της ειρήνης, χωρίς όμως να εισακούονται οι απόψεις τους. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι ομάδες γυναικών και νέων, τα συνδικάτα και οι τοπικές επιχειρήσεις. Πρέπει επίσης να υποστηριχθεί τόσο η συνέχιση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όσο και οι δραστηριότητες των συνδικάτων ή οι διαδηλώσεις για την ειρήνη και την αλληλεγγύη στις εμπόλεμες περιοχές, ως ένδειξη αποφασιστικότητας. Οι περισσότερες ευάλωτες ομάδες, όπως οι γυναίκες, τα παιδιά και τα θύματα συγκρούσεων χρήζουν ειδικής προσοχής και στοχευμένων προγραμμάτων.

4. Ενίσχυση των εμπορικών δεσμών

4.1 Ανώτερος στόχος της σφαιρικής και ευρείας συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών (εκτός από την ενθάρρυνση των εμπορικών σχέσεων) είναι η επίτευξη υψηλού επιπέδου οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ της ΕΕ και των χωρών εταίρων. Η εφαρμογή της εν λόγω συμφωνίας και η συμμόρφωση με αυτή αναγκάζει τις χώρες εταίρους να προβούν σε ριζική αναδιάρθρωση του νομικού και οικονομικού πλαισίου τους. Για να γίνει αυτό, απαιτείται σημαντική πρόσθετη υποστήριξη από την ΕΕ έτσι, αυτές οι χώρες θα έχουν το απαιτούμενο επίπεδο ανάπτυξης για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις.

4.2 Η ΕΟΚΕ ζητά να συμπεριληφθεί σε όλες τις εμπορικές συμφωνίες που διαπραγματεύεται η ΕΕ με τους εταίρους της ένα κεφάλαιο για την αειφόρο ανάπτυξη, ενώ θεωρεί ότι πρέπει να ζητείται η γνώμη της κοινωνίας των πολιτών στις αξιολογήσεις των επιπτώσεων στην αειφορία πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών θα συμβάλει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τα βραχυπρόθεσμα και τα μακροπρόθεσμα οφέλη της σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών, συμβάλλοντας ώστε να εξασφαλιστεί η οικειώση της διαδικασίας⁽³⁾ από τους πολίτες.

4.3 Για αυτό τον σκοπό, οι μελλοντικές συμφωνίες DCFTA, καθώς και οι λοιπές συμφωνίες, πρέπει να προβλέπουν μηχανισμούς διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών (όπως μικτές συμβουλευτικές επιτροπές), για να επιτευχθεί η αποτελεσματική παρακολούθηση του τρόπου εφαρμογής των διατάξεων που αφορούν το κεφάλαιο της αειφόρου ανάπτυξης.

4.4 Όσον αφορά τα κοινωνικά πρότυπα και τις βιομηχανικές σχέσεις, η ΕΟΚΕ επιμένει ότι οι σχετικές συμβάσεις της ΔΟΕ πρέπει να επικυρώνονται και να εφαρμόζονται κατά γράμμα.

5. Ο δρόμος προς αποτελεσματικές περιφερειακές συμπράξεις

5.1 Η ΕΕ πρέπει να επιτύχει τη σωστή ισορροπία και να αναζητήσει συνέργειες μεταξύ των διμερών και περιφερειακών διαστάσεων των σχέσεων της ΕΕ με τις χώρες εταίρους.

5.2 Έχει αναγνωριστεί ότι οι περιφερειακές συμπράξεις με την ανατολή και τον νότο της Ευρώπης έχουν συμβάλει στην περαιτέρω πρόοδο των σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των γειτόνων της. Εντούτοις, τόσο η Ανατολική Εταιρική Σχέση όσο και η Ένωση για τη Μεσόγειο, οι οποίες συμπληρώνουν την ευρωμεσογειακή συνεργασία, πάσχουν από ορισμένες ελλείψεις.

5.3 Η Ένωση για τη Μεσόγειο, σκοπός της οποίας ήταν να συμπληρώσει τις διμερείς σχέσεις ΕΕ και χωρών εταίρων, δεν έχει ακόμα αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ως εκ τούτου, απαιτείται ο εκ βάρων αναπροσδιορισμός του ρόλου και των στόχων της. Πρέπει επίσης να προβλέπει μόνιμους μηχανισμούς για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην πρωτοβουλία της. Η ΕΟΚΕ ζητά να ληφθούν άμεσα αποφάσεις για τον ρόλο, την αποστολή, την οργάνωση και τη χρηματοδότηση της Ένωσης για τη Μεσόγειο. Επιπλέον, πιστεύει ότι οι δραστηριότητες της Ένωσης για τη Μεσόγειο πρέπει να ευθυγραμμιστούν περισσότερο με τη συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εν λόγω περιοχή⁽⁴⁾.

5.4 Γενικά, οι περισσότερες χώρες εταίροι έχουν βελτιώσει και εντείνει τις σχέσεις τους με την ΕΕ χάρη στον διάλογο σε θέματα σχετικά με τις συμφωνίες σύνδεσης, τις ουσιαστικές και εκτεταμένες ζώνες ελεύθερων συναλλαγών, την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, τις συμπράξεις στον τομέα της κινητικότητας, τη συνεργασία για την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού, καθώς και σε άλλα θέματα. Δυστυχώς, σημειώθηκε σημαντική επιδείνωση των σχέσεων της Λευκορωσίας με την ΕΕ, ενώ παρατηρήθηκε επίσης η καταστρατήγηση των δημοκρατικών ελευθεριών και η υποβάθμιση

του περιβάλλοντος για την άσκηση των δραστηριοτήτων της κοινωνίας των πολιτών σε διάφορες χώρες εταίρους, στις οποίες περιλαμβάνεται η Ουκρανία.

5.5 Η εξέλιξη της πολιτικής κατάστασης στις γειτονικές χώρες της ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να παρακολουθείται εκ του σύνεγγυς, ενώ το επίπεδο οικονομικής ολοκλήρωσης και οι εμπορικές σχέσεις θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τον βαθμό δέμευσης για την εγκαθίδρυση βιώσιμης δημοκρατίας και την εξασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

5.6 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η προαγωγή της κινητικότητας, ιδίως των νέων και των φοιτητών από τις γειτονικές χώρες, θα παρείχε οφέλη στις χώρες εταίρους και θα ενθάρρυνε τις διαπροσωπικές επαφές. Το ίδιο ισχύει για τους καλλιτέχνες, τους επιστήμονες, τους ερευνητές και όσους ταξιδεύουν για επιχειρηματικούς λόγους. Θα πρέπει ωστόσο να συμπληρωθεί από μηχανισμούς διευκόλυνσης της χορήγησης θεωρήσεων, απαλλαγές από τέλη και τη δυνατότητα απόκτησης θεωρήσεων πολλαπλής εισόδου, παράλληλα με τις συνεχείς προσπάθειες για την ανάπτυξη ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, τη σωστή διαχείριση της μετανάστευσης, την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, την θέσπιση νόμων περί ασύλου και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους πρόσφυγες.

6. Υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών στην γειτονία της ΕΕ μέσω του μηχανισμού χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών και του ευρωπαϊκού κληροδοτήματος για τη δημοκρατία.

6.1 Η υποστήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να είναι ολοκληρωμένη, αξιόπιστη, πολύπλευρη, και προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις τους. Για πολλά χρόνια τώρα, η ΕΟΚΕ ζητούσε να διαδραματίσει η κοινωνία των πολιτών ρόλο στη σύνταξη της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας και στην παρακολούθηση της υλοποίησής της, να προβλεφθούν συγκεκριμένα προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων για την κοινωνία των πολιτών και να βελτιωθεί ο διάλογος μεταξύ των κυβερνήσεων και της κοινωνίας των πολιτών στις γειτονικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁽⁵⁾. Ως εκ τούτου, υποστηρίζει τις τρεις συνιστώσες του μηχανισμού χρηματοδότησης για την κοινωνία των πολιτών.

6.2 Για την υλοποίηση αυτών των συνιστωσών, απαιτείται ένας ευρύς και περιεκτικός ορισμός της «οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών», όπως συνιστά η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη διαβούλευση⁽⁶⁾. Ως εκ τούτου, η χαρτογράφηση της κοινωνίας των πολιτών είναι ύψιστης σημασίας για την υλοποίηση αυτών των συνιστωσών. Χάρη στα διάφορα δίκτυά της, η ΕΟΚΕ μπορεί να συνεχίσει να υποστηρίζει τη χαρτογράφηση των αναδυόμενων μη κρατικών φορέων, καθώς και τη δικτύωση με ΜΚΟ σε περιφερειακό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούν εύκολα να επιτευχθούν συνέργειες με τις δράσεις της Επιτροπής, της Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης και των αντιπροσωπειών της ΕΕ σε αυτούς τους τομείς.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εκτίμηση αντίκτυπου στην αειφορία (ΕΑΑ) και εμπορική πολιτική της ΕΕ», ΕΕ C 218 της 23ης Ιουλίου 2011, σελ. 14-18.

⁽⁴⁾ COM(2011) 200 τελικό.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην ανατολική εταιρική σχέση», ΕΕ, C 277, 17.11.2009 σελ. 30-36 και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην υλοποίηση σχεδίων δράσης της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας στις χώρες του Νότιου Καυκάσου: Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν και Γεωργία» ΕΕ, C 277, 17.11.2009, σελ. 37-41.

⁽⁶⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Προς ενίσχυση της διαβούλευσης και του διαλόγου - Γενικές αρχές και ελάχιστες προδιαγραφές για τη διαβούλευση των ενδιαφερομένων μερών από την Επιτροπή, COM(2002) 704 τελικό, 11.12.2002, σελ.6.

6.3 Επιπλέον, η εμπειρία των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προσδιοριστούν προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων. Σε αυτό πρέπει να συμμετάσχουν εκτός από το ευρύ φάσμα ευρωπαϊκών δικτύων ΜΚΟ και οι κύριοι ευρωπαϊκοί οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς. Μπορούν να μοιραστούν την εμπειρογνωμοσύνη με τους ομολόγους τους στις χώρες εταίρους για τη μεταφορά γνώσης περί των ευρωπαϊκών πολιτικών και για την υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών γειτονικών χωρών στην ανάλυση της πολιτικής, καθώς και την προώθηση και την παρακολούθηση της σύγκλισης με τις πολιτικές της ΕΕ.

6.4 Η πρόταση αύξησης της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στον διάλογο τομεακής πολιτικής μεταξύ της ΕΕ και των χωρών εταίρων είναι ευπρόσδεκτη, καθώς πρόκειται για έναν τομέα ο οποίος δυστυχώς είχε παραμεληθεί πολλές φορές στο παρελθόν. Όσον αφορά τους οικονομικούς και τους κοινωνικούς φορείς, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στα προγράμματα υποστήριξης του τομεακού κοινωνικού διαλόγου στις χώρες αποδέκτες. Η ΕΟΚΕ είναι πρόθυμη να συμβάλει στην ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και, σε αυτό το πλαίσιο, ζητά τη συμμετοχή της ΔΟΕ, την οποία θεωρεί κρίσιμη, καθώς και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, το οποίο μπορεί να παρέχει κατάρτιση στον τομεακό διάλογο σε κοινωνικούς εταίρους γειτονικών χωρών.

6.5 Η συνιστώσα 3 του μηχανισμού χρηματοδότησης για την κοινωνία των πολιτών προβλέπει την υποστήριξη των διμερών προγραμμάτων ανά χώρα τα οποία ενθαρρύνουν τις κυβερνήσεις εταίρους να ενισχύσουν την ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και τη συμμετοχή τους στις εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι απαιτείται να θεσμοθετηθεί μηχανισμός για τη διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών, καθώς και ότι οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές αποτελούν τα καλύτερα εργαλεία για έναν τέτοιο διάλογο. Εντούτοις, θα πρέπει να ληφθούν ορισμένα προληπτικά μέτρα και να καθορισθούν γενικές αρχές χρηστής διακυβέρνησης για όσες κυβερνήσεις επιθυμούν να επωφεληθούν από αυτή την υποστήριξη. Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να θεσπίσει ένα σύνολο προϋποθέσεων οι οποίες θα πρέπει να πληρούνται για τη δημιουργία αντιπροσωπευτικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και Παραμεφερών Οργανισμών.

6.6 Υπάρχουν ήδη περιφερειακές πλατφόρμες των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε γειτονικές χώρες: το Φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της Ανατολικής εταιρικής σχέσης και η Συνέλευση Euromed των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών

και Παραμεφερών Οργανισμών, η οποία συνεστήθη κατόπιν πρωτοβουλίας που ανέλαβε η ΕΟΚΕ. Η ΕΟΚΕ διαδραμάτισε κρίσιμο ρόλο στη σύσταση των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών (ΟΚΕ) σε πολλές χώρες στις ακτές της Νότιας Μεσογείου. Μέσω αυτής της διαδικασίας, η ΕΟΚΕ τάχθηκε υπέρ της ευρύτερης δυνατής εκπροσώπησης των διάφορων μη κρατικών φορέων σε αυτές τις Επιτροπές. Η εμπειρογνωμοσύνη της ΕΟΚΕ στη σύσταση των ΟΚΕ ως θεσμικών οργάνων για τη διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών στη χάραξη πολιτικής μπορεί να προστεθεί στις δυνατότητες συνεργασίας στο πλαίσιο του μηχανισμού χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών.

6.7 Η πολυπλοκότητα των διαδικασιών χρηματοδότησης της ΕΕ έχει πολλές φορές ως αποτέλεσμα πολλοί μη κρατικοί φορείς (οι οποίοι έχουν το μεγαλύτερο δυναμικό άλλα ταυτόχρονα λίγη εμπειρία γύρω από τον τρόπο υποβολής αιτήσεων για κοινοτική χρηματοδότηση) να μένουν εκτός νυμφώνος. Αυτό το πρόβλημα συναντάται σε όλες τις χώρες και περιοχές που λαμβάνουν από ευρωπαϊκά κονδύλια συνεργασίας. Ένας από τους στόχους αυτού του μηχανισμού θα μπορούσε να είναι να υποστηριχθούν οι εν λόγω οργανισμοί με τη μορφή, για παράδειγμα, κατάρτισης διοργανωμένης από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ σχετικά με τον τρόπο προετοιμασίας των αιτήσεων χρηματοδότησης.

6.8 Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να συμμετάσχει στο έργο προσδιορισμού των επιχειρησιακών όρων για το ευρωπαϊκό κληροδότημα για τη δημοκρατία. Πιστεύει ότι αυτό το μέσο πρέπει να είναι ευέλικτο και να ανταποκρίνεται σε αιφνίδιες ανάγκες. Πρέπει να χρησιμοποιεί στοχευμένα μέτρα για την υποστήριξη των δημοκρατικών διαδικασιών στις γειτονικές χώρες της ΕΕ, προωθώντας τη δημιουργία πολιτικών κομμάτων, ελεύθερων μέσων μαζικής ενημέρωσης και ανεξάρτητων συνδικάτων, και ενισχύοντας τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες.

6.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το ευρωπαϊκό κληροδότημα για τη δημοκρατία πρέπει να είναι ένα ευέλικτο και διαφανές μέσο με άξονα τη ζήτηση το οποίο δεν θα επικεντρώνεται στην ικανότητα κατάρτισης σχεδίων, αλλά και στην ανάπτυξη ικανοτήτων. Η βοήθεια θα πρέπει να χορηγείται κατά κύριο λόγο στις οργανώσεις που δεν έχουν πρόσβαση σε άλλα κονδύλια της ΕΕ (όπως στον μηχανισμό χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών, στο ΕΜΔΑΑ ή στο πρόγραμμα «Μη κρατικοί φορείς και τοπικές αρχές»). Η διαχείριση αυτού του μέσου πρέπει να γίνεται σε επίπεδο κράτους με ελάχιστες γραφειοκρατικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις αναφοράς, ενώ πρέπει να υποστηρίζεται από έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Πρέπει, τέλος, να προβλεφθεί η δυνατότητα κοινής δράσης με άλλους χορηγούς.

Βρυξέλλες, 7 Δεκεμβρίου 2011.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON